

SVENSKA DAGBLADET

Debatt

”Förbud mot fiske gynnar inte ålen”

Det mycket begränsade ålfiske som bedrivs i dag är ett långsiktigt hållbart fiske. Ålkulturen ger inkomster bland annat till turistnäringen. Ålfiskarna, som är beroende av ålen, verkar för ålens fortlevnad. Det vore ett mycket oklokt beslut att totalförbjuda ålfisket, skriver Maria Blombärg, Ålakustens kulturarvsförening.

2015-09-15 15.30

Foto: Bertil Ericson/TT

DEBATT | ÅL

I likhet med vad som gäller för de flesta fiskarter har ålbeståndet minskat om man ser till hur förhållandena var för 50 år sedan.

I Sverige fångar vi inte, till skillnad från många andra länder, ålyngel (så kallade glasålar). I till exempel Frankrike, betraktas glasålen som en stor delikatess.

Vilka aktörer är det då som i dag orsakar mest skada på ålbeståndet i Sverige? Fortsättningsvis bortses från de aktörer som genom utsläpp i sjöar och vattendrag förorsakar försämrad vattenkvalitet och därmed försämrar ålens livsbetingelser.

En av de största skadegörarna är kraftindustrin. Vattenkraftverken – som det finns många av i vårt land – är en stor bov i sammanhanget. Ålen är en vandringsfisk med Sargassohavet som slutmål. Åldöden i vattenkraftverken är svår att beräkna. På sin hemsida skriver Naturskyddsföreningen följande.

Ungefär 300 000 blankålar per år dör eller skadas när de vandrar genom turbinerna. Det motsvarar ungefär 70-90 procent av de vandrande ålarna. Där kläms de fast mot gallren eller strimlas sönder av turbinbladen. Ofta måste ålarna ta sig förbi flera vattenkraftverk under vandringen, vilket ytterligare minskar sannolikheten att ålen överlever. Möjligheten att ålen faktiskt når havet vid utvandring har beräknats ligga på cirka 4 procent i genomsnitt.

Vattenkraften drabbar givetvis inte bara ålen utan all vandringsfisk som till exempel lax och havsöring.

Säl och skarv tar hårt på ålbeståndet. Båda dessa predatorer ökar kraftigt. Sverige har förmodligen Europas största skarvbestånd – antalet skarvar har uppskattats till 30 000 – 40 000. Det finns gott om säl i Östersjön – det talas om 30 000 gråsäl. Säl och skarv tar mer ål än ålfisket.

Ålfisket i Sverige är i dag helt förbjudet på västkusten. Tillstånd lämnas till fiske på ostkusten och i vissa insjöar. Fiske sker endast efter blankål det vill säga de fullvuxna ålarna. Fångstmängden nu är hälften jämfört med förhållandena år 2006, Antalet fiskare har minskat med 49 procent sedan år 2006. Det fiske som i dag sker på ostkusten beräknas påverka ålbeståndet i Östersjön med 2 procent (Willem Dekker. Aqua reports 2015:11. SLU. Assessment of the eel stock in Sweden, spring 2015, s 4).

EU har uppmärksammat att ålbeståndet har minskat. EU har antagit en förordning om ålen. Den ålägger medlemsstaterna att upprätta en så kallad ålförvaltningsplan. En sådan plan ska innehålla åtgärder för att förbättra ålbeståndet. Sverige har koncentrerat sig på lagstiftning för att minska fisket. Ingen lagstiftning har riktats mot det stora problemet vattenkraften. Sverige har inte heller vidtagit effektiva åtgärder för att bekämpa ålpredatorerna säl och skarv.

År 2007 infördes ett generellt ålfiskeförbud i Sverige. Regleringen gav möjlighet för Havs- och vattenmyndigheten att tillåta fiske på dispens genom så kallade ålfisketillstånd. Ett krav för att få ålfisketillstånd var att fiskaren fiskat en viss minsta mängd ål under åren 2003-2005. Ålfiskeförbudet utvidgades från och med år 2012 så att allt ålfiske på västkusten förbjöds, vilket enligt uppgift drabbade ett åttiotial ålfiskare.

Att åtgärder riktas mot ålfisket är bekymmersamt även mot bakgrund av att ålfiskarna är mycket angelägna om att säkerställa ålens fortlevnad. Som exempel kan nämnas att de genom Ålfonden finansierar utsättning av ålyngel. Ålfiskarna arbetar inom Ålakademin för att myndigheterna ska uppmärksamma den försämrade vattenkvaliteten i Östersjön och för att effektiva åtgärder ska vidtas mot åldöden i vattenkraftverken. Skulle ålfisket upphöra försvinner därmed den intressent som är mest angelägen om ålens fortlevnad.

De åtgärder som EU:s medlemsstater vidtagit för att förbättra ålbeståndet har uppenbarligen haft positiva effekter. Under de senaste åren har glasålsinvandringen till Europa ökat kraftigt liksom ålyngeletableringen i Sverige, där blankålsbeståndet också ökar.

En ny ålförvaltningsplan är nu under utarbetande. En ny regering innehållande Miljöpartiet sitter vid rodret. Ska det nu bli ett totalstopp för ålfisket?

I fjol kom en viktig dom från Högsta Domstolen (NJA 2014 s 332). Den gällde konsekvenserna för staten av förbud mot laxfiske i Torne älv. Förbudet utfärdades år 1997 av regeringen genom en förordning. Motivet för förordningen var att skydda den vilda laxen. I det aktuella rättsfallet stämde staten av ett antal laxfiskare som var yrkesfiskare eller hade fiske som binäring. Högsta Domstolen fastställde att staten var skadeståndsskyldig gentemot fiskarna för den ekonomiska förlust som kan ha uppkommit till följd av fiskeförbuden.

Det innebär att staten, vid ett totalstopp för ålfisket, måste räkna med att betala ut ersättning till alla drabbade ålfiskare för deras ekonomiska förluster. Men domen medför också att staten med all sannolikhet måste ersätta alla de fastighetsägare som drabbas av ålfiskeförbudet. Det är nämligen så att det i vårt land finns ett icke föraktligt antal ålfiskefastigheter. Det är fastigheter vars enda substans är rätten att fiska ål inom ett visst område. Dessa fastigheter blir givetvis helt värdelösa vid ett totalt ålfiskestopp. Men domen öppnar också upp för dem som redan drabbats av 2007 års ålfiskeförbud. Det gäller till exempel de fiskare som inte klarat kraven på fångstmängd och därmed inte kunnat få dispens för fortsatt fiske. De fiskare på västkusten som drabbades av totalförbudet där kan också kräva ersättning.

Ålfisket är i dag hårt reglerat genom kravet på ålfisketillstånd. Vidare är fångstmängd och fångsttid maximerad och endast större ålar får fångas (minimimått 70 cm). Det mycket begränsade ålfiske, som bedrivs i dag, är ett långsiktigt hållbart fiske. Det ger arbetstillfällen på landsbygden. Ålkulturen ger inkomster bland annat till turistnäringen. Ålfiskarna, som är beroende av ålen, verkar för ålens fortlevnad. Det vore ett mycket oklokt beslut att totalförbjuda ålfisket. Och en sådan åtgärd innebär också att staten måste kalkylera med en betydande utgift i form

av skadestånd till de drabbade fiskarna och till ägarna av ålfiskefastigheterna.

Maria Blombärg

ordförande Ålakustens kulturarvsförening

Maria Blombärg Foto: privat